

Efterafgrøder skal give økonomisk gevinst

Det var budskabet på et markkantsmøde hos planteavler Henning Jørgensen, der er vært for et forsøg med forskellige efterafgrøder og behandlinger udført i samarbejde med Økologisk Landsforening og Djurslands Landboforening. Markens flotte efterafgrøde af gul sennep dannede ramme om forsøget

PLANTEAVL

AF ANNA-CHRISTA BJERG

Deltagere ved et grøftkantsmøde den 28. oktober hos planteavler Henning Jørgensen blev præsenteret for forsøg med forskellige efterafgrødeløsninger, der varierede fra godt 200 kr./ha i udsæd for gul sennep i monokultur til 540 kr./ha for den billigste efterafgrødeblanding og op til 1700 kr./ha for den dyreste blanding. Foto: Anna-Christa Bjerg.

Der er et stort potentiale for at forbedre økologisk planteavl ved at mindske N-tabet fra marken og øge udbyttet i de efterfølgende afgrøder. Den store udfordring er at få efterafgrøderne etableret tidligt og sikkert, så de får en høj fremspiring og en lang vækstperiode.

N-kvote til rådighed

- Hvis ikke I som økologer etablerer de lovpligtige efterafgrøder, så trækkes der i den N-kvotet, I må gødske efter, sagde planteavlskonsulent Henrik Østergaard Nielsen, Djursland Landboforening.

De N-opamlende efterafgrøder som korn, græsser, honningurt, cikorie og korsblomstrede må anvendes til lovpligtige efterafgrøder. Ved iblanding af bælgssæd opnås en kvælstofproduktion i efterafgrøden udover opsamling af det kvælstof, der allerede er i jorden. Bælgssæd må dog ikke indgå i lovpligtige efterafgrøder, som reglerne er i dag, så de kan kun anvendes i frivillige efterafgrøder.

- Korn, græsser, honningurt, bælgplanter og andre efterafgrøder kan man så frivilligt, og det er godt for at fastholde og skabe et større kvælstofindhold i jorden, fortalte Henrik Østergaard Nielsen.

Ukrudt i efterafgrøder

En veletableret efterafgrøde, der dækker jorden, konkurrerer effektivt mod ukrudt. Derfor er en god og hurtig etablering vigtig.

- Når I sår en efterafgrøde, skal det gøres ordentligt, så den ikke bliver fuld af ukrudt. Det er svært at rydde op efter en dårlig efterafgrøde, og en dårlig efterafgrøde kan være værre end ingen efterafgrøde, fortalte økologirådgiver Anne Eriksen, ØkologiRådgivning Danmark.

Henrik Østergaard Nielsen supplerede:

- Man kan også bruge efterafgrøden aktivt som en del af ukrudtsbekæmpelsen, f.eks. kan man bekæmpe tidsler ved at pløje efter tidlig høst, for derefter at så en hurtigt voksende efterafgrøde og pløje igen om foråret før såning.

Sæson 2016

- Forsøget er ikke helt vellykket, fordi det ikke var muligt at så efterafgrøderne tre uger før normal høst i parceller med skårlagt dæksæd. Desuden blev både de forårs- og de efterårssåede efterafgrøder ikke sået under helt optimale forhold, og derfor står de nu meget uens, fortalte Henrik Østergaard Nielsen. Dermed blev der ikke den forventede

forskul på at se ved at høste vårbyggen tidligt ved skårlægning i forhold til almindelig høst. Der var dog enighed om, at det er lige i overkanten at høste tre uger før fuldmødenhed, og det havde da også givet et udbyttetab på fem hkg/ha.

Noget af vårbyggen blev skårlagt den 27.-28. juli, mens resten af marken blev høstet den 16. august.

- Høst efter skårlægning gik nemmere end almindelig høst, fortalte Henrik Østergaard Nielsen.

Der er forskellige årsager til, at der ikke kan laves gode endegyldige konklusioner efter forsøget i 2016.

- Det ser ud til, at der har været afblanding af frøene ved såning, så de forskellige arter ikke er sået helt jævnt. Det har også været en meget konkurrencedygtig dæksæd, der har skygget for efterafgrøden og taget lys og næring, fortæller Anne Eriksen.

Værdisætning

- Et merudbytte på grund af mere kvælstof er til at få øje på, men værdien af en bedre afdrænet jord og en jord, der er lettere at arbejde med, er det sværere at sætte tal på, konstaterede Anne Eriksen.

Hun foreslår, at man ser på, hvor man har brug for kvælstof eller mere luft i jorden, når man skal afgøre, på

hvilke marker efterafgrøderne skal sås, og hvilke blandinger, der skal benyttes.

- I et efterafgrødeforsøg på Sjælland har man målt, at en efterafgrøde, bestående af boghvede, ærter, honningurt, alexandrinekløver, serradella og cikorie, havde optaget 120 kg N, 25 kg P og 150 kg K pr. ha i topvæksten, og her skal man huske på, at 70 procent af produktionen ligger under jorden, fortalte chefkonsulent Annette Vibeke Vestergaard, Økologisk Landsforening.

Hertil kommer kulstoflagringen.

Marken omkring forsøget

Sennepsafgrøden omkring forsøget er sået efter en stubharvning i begyndelsen af august. Det har været en nem, hurtig og billig måde for Henning Jørgensen at etablere en efterafgrøde.

- Den gule sennep har kostet 30 kr. pr. kg, og der er sået otte kg pr. ha, fortæller Henning Jørgensen.

Han fortæller også, at han kunne have fået en endnu flottere og mere ensartet spiret efterafgrøde ved at tromle marken efter såning.

- Man kan se, at sennepsplanterne står bedst de steder i marken, hvor jorden er hård, det tyder på, at en tromling ville have været godt, siger Henning Jørgensen.

Forskellige arter

Arterne i forsøget er sammensat efter, hvilke arter der var tilgængelige og kunne forventes at blive til en god efterafgrøde i løbet af efteråret. Man kan forestille sig mange andre gode efterafgrødeblandinger, mente Anne Eriksen.

Lupin blev nævnt som en art, der kunne være sjov at afprøve som efterafgrøde. Bekymring over at have sandvikke og andre bælgssædsarter

i det samme sædskifte, mente de forsåede eksperter ikke vil føre til større problemer med rodsygdomme.

Det videre forløb og anbefalinger

- Olieræddike er den art, der kan give størst topvækst og gror godt i dybden ved rettidig såning, derudover er det den korsblomstrede art, der er mindst modtagelig for kålbrot, derfor er det en populær efterafgrøde, fortalte Henrik Østergaard Nielsen.

- Cikorie er også en god efterafgrøde, der gerne vil arbejde og gro i dybden. Desværre er der kun en art af cikorie, der kan indføres i Danmark, nævnte Anne Eriksen.

Om foråret skal man passe på, at efterafgrøden ikke går i gang med at gro inden nedmuldning, for så får man bundet næringsstofferne igen. Især olieræddike kan gå i gang tidligt allerede ved -3 til -5 grader.

- Den mest brugte kvælstofproducerende efterafgrøde i vårsæd på Djursland er tre kg hvidkløver i blanding med tre kg alm. rajgræs. I vintersæd kan man bruge rødkløver i stedet, den er god til at producere kvælstof, men kan blive for stor og give høstbesvær, fortalte Henrik Østergaard Nielsen.

Forsøget fortsætter i 2017 og vil blive målt på parametre som forekomst af rodukudt og frøukudt, tørstofproduktion, N-optagelse, N-min i jorden efterår og forår, afgrødens generelle tilstand, udbytte og proteindhold samt økonomikalkuler.

Projekt Nyt efterafgrødekoncept med økonomisk gevinst er støttet af Fonden for Økologisk Landbrug, Den Europæiske Fond for Udvikling af Landdistrikterne og Miljø- og Fødevarerministeriet.

Forsøg - fokus og behandling

Forsøget afprøver seks forskellige efterafgrøder eller efterafgrødeblandinger kombineret med forskellig udlægsmetode. Tre efterafgrøder er eftersået om foråret tre uger efter såning af vårbyg, mens tre efterafgrøder er sået efter høst 16. august. Desuden skulle virkning af tidlig høst ved skårlægning sammenlignet med almindelig høst tre uger senere være afprøvet, desværre måtte denne del af forsøget udgå. Forsøgsled er:

1. Ingen efterafgrøde
2. Undersået forår - udlæg af hvidkløver
3. Undersået forår - udlæg af hvidkløver og alm. rajgræs
4. Undersået forår - udlæg af rødkløver, strandsvingel, cikorie og jordkløver
5. Sået efter høst - vintervikke
6. Sået efter høst - olieræddike, vintervikke og vinterrug
7. Sået efter høst - purhavre, alexandrinekløver, honningurt, vintervikke og rødkløver

I forsøget vinder olieræddiken konkurrencen om den højeste topvækst. Foto: Anna-Christa Bjerg.

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne: Danmark og Europa investerer i landdistrikterne